

Arbetsmarknadsutskottets yttrande**1976/77: 2 y****över propositionen 1976/77: 80 om insatser för samerna jämte motioner***Till kulturutskottet*

Kulturutskottet har anmodat arbetsmarknadsutskottet att yttra sig över dels propositionen 1976/77: 80 om insatser för samerna i vad avser kapitel 5.3 (Samiska näringar och sysselsättning inom sameområdena), dels de med anledning av propositionen väckta motionerna 1976/77: 1445, yrkandet 2, av herrar Lövenborg (—) och Hagel (—), och 1976/77: 1448, yrkandena 2 och 3, av herr Werner m. fl. (vpk).

Yttranden över det aktuella avsnittet i propositionen har också begärts av jordbruks- och näringsutskotten.

Utskottet

Under avsnittet om samiska näringar och sysselsättning inom sameområdena framhålls i propositionen vikten av att rennäringen kan fortleva som samisk näring och att ett rimligt antal samer i framtiden kan få sin utkomst inom det geografiska bosättningsområde som av ålder varit samernas. Detta anges som en avgörande förutsättning för att den samiska kulturen skall kunna bevaras. Konsekvensen härav blir enligt propositionen att rennäringen även i fortsättningen måste få statligt stöd samtidigt som åtgärder måste vidtas för att skapa arbetstillfällen för samerna i näringar som kan anslutas till och komplettera rennäringen. Vidare framhålls betydelsen av att samekvinnor bereds sysselsättning inom det samiska området med hänsyn såväl till strävandena att främja jämställdheten mellan kvinnor och män, som till utflyttningen av samekvinnor från de samiska kärnområdena.

Mot angivna bakgrund aktualiseras i propositionen frågan om vilken myndighet som skall ha det långsiktiga ansvaret för samernas sysselsättning. Propositionens uttalanden i denna del innebär sammanfattningsvis att huvudansvaret för samernas sysselsättningsfrågor skall centralt åvila arbetsmarknadsstyrelsen och regionalt länsstyrelsen/länsarbetsnämnden. Samtidigt förutsätts att lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna skall behålla det speciella ansvar för samernas sysselsättningsfrågor som tilldelats dessa myndigheter i samband med tillkomsten av 1971 års rennäringslag.

Arbetsmarknadsutskottet har ingen invändning mot propositionens uttalanden i nu redovisade kompetensfrågor. Utskottet noterar i sammanhanget att en permanent arbetsgrupp inom regeringskansliet skall

tillsättas för att åstadkomma en effektiv samverkan vid beredningen av samefrågor som berör flera departement och myndigheter. Verksamheten skall vara inriktad på att bl. a. söka lösa frågor om samiska näringar och sysselsättning i sameområdena.

I övrigt berörs i det föreliggande avsnittet av propositionen de ytterligare utkomstmöjligheter vid sidan av rennärningen som kan skapas för samerna genom fiske, slöjd och verksamhet inom bl. a. turism och friluftsliv samt genom utbyggnad av det i Jukkasjärvi bedrivna industriella beredskapsarbetet (sameslöjd) med en filial i Karesuando. Det betonas därvid att de allmänna bidrags- och kreditmöjligheter av arbetsmarknads- eller näringspolitiskt slag som står till buds självfallet även är tillgängliga för samebefolkningen. Vad härutinnan anförs i propositionen ger inte arbetsmarknadsutskottet anledning till särskilt uttalande.

Arbetsmarknadsutskottet tar här efter upp motionerna 1445 och 1448 i de delar varöver utskottets yttrande begärts. I båda motionerna yrkas att statliga industricenteranläggningar skall projekteras och igångsättas i Haparanda, Jokkmokk och Kiruna samt, enligt motionen 1445, även i Sopperobyarna. Därmed, sägs det, skulle öppnas nya sysselsättningsmöjligheter på hemorten för både samer och icke-samer.

Som ett led i det av statsmakterna antagna regionalpolitiska handlingsprogrammet pågår sedan år 1973 försök med statliga industricentra. Syftet med verksamheten är att tillhandahålla industrilokaler för uthyrning i regionala centra inom det inre stödområdet. Huvudman för verksamheten är stiftelsen Industricentra. I en första etapp har industricentra uppförts i Strömsund och Lycksele. På våren 1976 beslöt riksdagen (prop. 1975/76: 185, InU 1975/76: 43, rskr 1975/76: 369) att verksamheten skulle utvidgas med två nya centra lokaliserade till Ljusdal resp. Haparanda. Därutöver föreslog dåvarande inrikesutskottet att prioritet i nästa etapp skulle ges åt Ånge och Vilhelmina.

Regeringen har sedermera uppdragit åt industricentrastiftelsen att planera för bl. a. den nya anläggningen i Haparanda. Syftet med de aktuella motionsyrkandena är därigenom redan delvis tillgodosett. I övrigt anser utskottet att motionerna inte ger anledning för riksdagen att frångå tidigare gjord prioritering av orter för nya industricentra. I sammanhanget bör uppmärksammas att regeringen i årets budgetproposition (bilaga 17 s. 91—92) föreslagit att industricentraverksamheten kompletteras med särskilt statligt stöd till kommuner för att i mindre orter i inre stödområdet uppföra industrilokaler för uthyrning. Frågan behandlas av utskottet i ett kommande betänkande (AU 1976/77: 23).

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker arbetsmarknadsutskottet motionerna 1445 och 1448 i aktuella delar.

Med stöd bl. a. i form av bidrag från anslaget Särskilda stödåtgärder i glesbygder bildades på hösten 1976 det samcägda företaget Sameslöjd och Material AB med centrum i Tärnaby. Företaget skall bl. a. bedriva

handel med hudar, skinn, horn, textilier och slöjd, m. m. I motionen 1448 yrkas att staten skall garantera företagets verksamhet genom att täcka eventuella underskott och ge ytterligare stöd till marknadsföring och investeringar.

Enligt utskottets mening är det för tidigt att nu bilda sig en uppfattning om behovet för det nystartade företaget av utfästelser av det slag som förordas i motionen. Det framstår vidare som väsentligt och mer i överensstämmelse med propositionens intentioner att frågan om ytterligare stöd till företaget prövas efter initiativ som tas av samerna själva. Med det anförda avstyrker utskottet motionen 1448 även i denna del.

Arbetsmarknadsutskottets ovan gjorda ställningstaganden innebär sammanfattningsvis att utskottet för sin del biträder de i propositionen 80 förordade riktlinjerna för stöd till samiska näringar och sysselsättning inom samcområdena samt att utskottet avstyrker motionerna 1445, yrkandet 2, och 1448, yrkandena 2 och 3.

Stockholm den 14 april 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Nilsson i Tvärålund (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), Fridolfsson (m), Fransson (c), Nilsson i Kalmar (s), Jonsson i Alingsås (fp), Granstedt (c), fru Berglund (s), herrar Svensson i Skara (m), Johansson i Arvika (s) och fru Flodström (s).

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..